

PTICE

V tem dokumentu so zapisane različne informacije o pticah. Predvsem o selitvah in prehranjevanju.

Zgodba o selitvi

Ena najbolj očarljivih in osupljivih zmožnosti ptic je, da so sposobne vsako leto preleteti na tisoče kilometrov le za to, da prevedrijo zimo v toplejšem in bolj prijaznem podnebju. Zelo zanimivo je, da se vsako leto ptice zberejo v jate in odletijo drugam. Kako vedo, kam iti, kdaj odleteti in kdaj se vrniti? Kako lahko sploh preživijo tako dolgo in nevarno potovanje, kako vedo, da bo vreme dovolj primerno, in kako se kosajo z močnimi vetrovi? Ta vprašanja so dolga leta begala ljudi. Danes s pomočjo znanstvenih raziskav vemo o ptičjih selitvah več kot kdaj koli prej, toda vseeno ostajajo eno največjih čudes narave.

Zakaj se ptice selijo?

Večina ptic se seli zaradi iskanja hrane, kajti pozimi v Evropi ni preprosto najti »poletne« hrane – žuželke, sadje, semena. Toda omenjene hrane je v izobilju na drugih koncih sveta, kjer je podnebje toplejše in prijaznejše. Gotovo boste sedaj vprašali, zakaj potem ptice ne živijo v tistih krajih kar celo leto? Odgovor na to vprašanje je zelo enostaven – veliko lažje je vzrejati mladiče na severu, kjer so poletja mila in dnevi daljši, kot na vročem jugu, kjer je tudi ogromno plenilcev. Selitev omogoča lažje preživetje določenim vrstam, pa čeprav posamezne ptice poginejo med selitvijo.

Kako se ptice pripravijo na selitev?

Da lahko preživijo selitev, morajo biti ptice zdrave, imeti morajo veliko zalogo maščobe in zdravo nepoškodovano perje. Po koncu gnezdenja in pred začetkom selitve se telesa ptic občutno spremenijo. Maščoba se nalaga pod kožo po celem telesu. Ta maščoba se bo med selitvijo porabila kot vir energije v času, ko prave hrane ni na razpolago. V tem času se tudi ptičje perje v celoti zamenja – ptica se ogoli. Stara in čez poletje poškodovana letalna peresa, ki so zelo pomembna za sam let, odpadejo in zamenjajo jih popolnoma nova, sveža peresa. Kdaj se ptice odselijo in kako vedo, kdaj je pravi čas? Ptice se začnejo seliti od tam, kjer gnezdi, ko se začnejo kazati prvi znaki zime. Dnevi postanejo krajši in temperatura se zniža. Odločujoče je tudi vreme, ki določa ali bodo ptice odletele prej ali pozneje, kajti za prelet mora biti vreme dokaj mirno in nespremenljivo. Tudi raven hormonov (snovi, ki uravnavajo delovanje organizma) vpliva na to, kdaj se ptice golijo in kdaj postanejo nestrpne za let na jug.

Kako vedo, kam odleteti?

Ptice pridobivajo mnogo informacij med samo selitvijo iz okolja. Toda zanje obstajajo trije glavni viri informacij – sonce, zvezde ter zemljino magnetno polje. Ti trije dejavniki omogočajo pticam, da se znajdejo v prostoru in letijo v pravo smer. Med letom ptice opazujejo položaj zvezd in sonca in občutijo magnetno

polje s posebnim sprejemnikom, ki se nahaja tik nad kljunom. Ko so ptice mlade, se na prvi selitvi sproti naučijo uporabljati vse te informacije.

Zakaj ptice pojejo?

Med jutranjim sprehodom po gozdu lahko poslušamo prave koncerte ptičjih napevov, kar nam nezmotljivo pove, da je prišla pomlad. Toda ali ptice resnično pojejo iz čistega veselja, ki v takšnem trenutku preveva tudi nas, naključne poslušalce? V resnici se ptice oglašajo zato, da se lahko med seboj sporazumevajo – tako na primer označujejo meje svojega območja (teritorija) ali pa da se med seboj opozarjajo pred morebitno nevarnostjo.

Poznavanje ptičjega petja je izredno pomembna sposobnost, ki nam omogoča popisovanje ptic, s čimer ugotavljamo njihovo prisotnost in številčnost na nekem območju. Poznavalci lahko namreč prav po petju nedvomno določajo vrste. Nekateri raziskovalci se ukvarjajo tudi s posebno metodo za proučevanje ptičjega oglašanja, ki jo imenujemo bioakustika. V Sloveniji največ posnetkov oglašanj ptic hrani [Slovenski arhiv živalskih zvokov](#), ki deluje v okviru Prirodoslovnega muzeja Slovenije.